

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

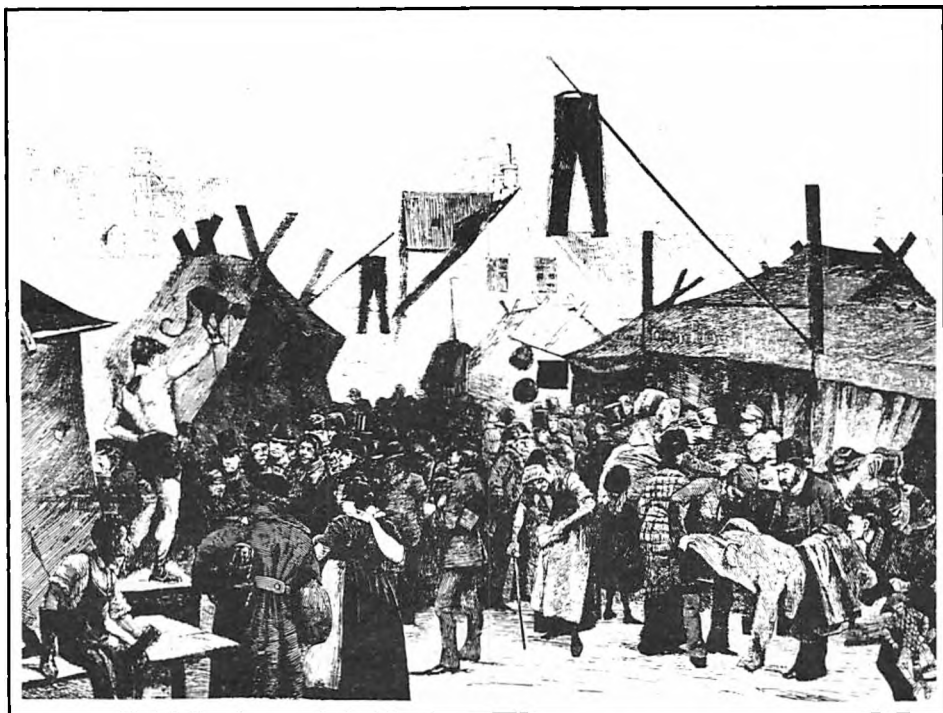
NOMUS

NORDSJÆLLANDSK MUSEUMSFORENING

5. ÅRGANG

NR. 2

JUNI 1992

INDHOLD:

Leder skrives her	side 2
Hvad skete der med Tanta Klaras lysekrone?	side 3
Magisk og folkelig lægekunst	side 5
Historien om et plankeværk	side 9
Set og sket	side 10
Kommende arrangementer	side 11
Sommeråbning på Sophienborg	side 12

Vore udfordringer

Enhver bestyrelse står på skuldrene af den foregående. Museets nye bestyrelse, der tiltrådte efter generalforsamlingen d. 27. februar, har dermed et godt udgangspunkt, men står også overfor store udfordringer. Museet har udviklet sig meget i de senere år, men uden at de personalemæssige ressourcer af økonomiske grunde har kunnet følge med. En af de største opgaver for bestyrelsen er derfor at sikre et økonomisk grundlag, der sikrer en fortsat drift i overensstemmelse med de krav og ønsker, der stilles til museet fra Statens Museumsnævn, fra borgerne i byen, fra vore hovedtilskudsgiver Hillerød Kommune og fra vore besøgende; Kort sagt fra alle grupperinger, der er reelle eller potentielle brugere af museet.

Museets daglige opgaver såvel de faglige som de administrative styres af arbejdsplaner, der er udarbejdet af museumsinspektøren og godkendt af bestyrelsen og hovedtilskudsgiveren Hillerød Kommune. De er i sig selv omfattende og udfordrende, men herudover ligger der en række centrale strategiske opgaver, der primært skal løses af bestyrelsen. I det kommende år er det besluttet at ofre særlig opmærksomhed på følgende centrale fremtidsopgaver:

- * En større synliggørelse af museet som den videncentral og kulturfaktor, det er i lokalsamfundet.
- * En udbygning af museets netværk og aktiv involvering af flere personer med interesse for museet.
- * En forøgelse af den målrettede formidlingsindsats i lokalsamfundet.
- * Udarbejdelse af en samlet plan for museet med visionære mål herunder stillingtagen til museets fremtidige udnyttelse af Sophienborg.
- * En administrativ rationalisering af museet gennem indførelse af EDB i administration og registrering.
- * Fremskaffelse af midler til en pårængende forøgelse af museets fastansatte personale.

Det overordnede styrende princip for indsatsen bliver en opdatering og om nødvendigt nyorientering af museets virksomhed, så den passer til 90-ernes sam-

fund, men naturligvis stadig med en fast forankring i det fundamentale grundlag for museet: En på et professionelt grundlag arbejdende institution med en afbalanceret prioritering mellem det mere indadvendte arbejde med indsamling, registrering og forskning og det udadvendte formidlingsarbejde.

H.S.Bek

På museets generalforsamling d. 27. februar udtrådte Mogens Tving Jensen af bestyrelsen efter en mangeårig god indsats. Nyvalgt blev marketingchef og etnolog Peter Plambeck. Samtidig nyvalgte to suppleanter til bestyrelsen: Stadsbibliotekar Hellen Niegaard og kontorchef Mogens Hasselager. Efterfølgende konstituerede bestyrelsen sig med Helge S. Bek som formand og Peter Plambeck som næstformand. Revisor Ole Jørgensen genvalgte som kasserer.

NoMus er medlemsblad for Nordsjællandsk Museumsforening, som varetager driften af Nordsjællandsk Folkemuseum i Hillerød. Museet dækker landbokulturen i Nordsjælland og er samtidig byhistorisk museum for Hillerød.

NoMus udkommer 3 gange årligt og sendes til alle medlemmer af Nordsjællandsk Museumsforening.

REDAKTION:

*Hans Jørgen Clementsen (ansvarsh.)
Flemming Beyer
Birgit Nilas
Connye Pedersen*

Redaktionens adresse:

Nordsjællandsk Folkemuseum
Jægerbakken
Helsingørsgade 65
3400 Hillerød
Telefon: 42264379

Forsiden: *Marked på Hillerød Torv, set mod Helsingørsgade. Xylografi fra Ill. Tidende o. 1880.*

Hvad skete der med Tante Klaras lysekrone?

"Et (kulturhistorisk) museum indeholder et antal genstande, der er indsamlet og bevaret for at formidle fortiden til fremtiden."

Ovenstående påstand er en meget kortfattet definition på et museum, men i praksis nok den opfattelse de fleste har og har fået allerede som børn ved besøg på forskellige museer. En slags kunstkammer der kan variere fra egn til egn, eller eventuelt fra specialitet til specialitet.

Når man tænker efter, véd mange dog nok, at et museum også er forskning, formidling, undersøgelser og en hel del mere.

Men genstandene er naturligvis grundstammen, som man forventer at se ved museumsbesøget. Langt størsteparten af genstandene er indkommet som gaver i tidens løb, og det er heldigt, - for økonomien i museet slår ikke til til mange indkøb; det hænder af og til, at et betydningsfuldt maleri med motiv fra egnen, eller udført af en lokal kunstner, udbydes til salg på auktioner. Så må museet ud for at søge ekstra midler til indkøb.

I andre tilfælde har museet fået oplysning om et værksted, der skal ophøre, eller et hjem, der skal opløses, og hvor eventuelle arvinger så har tilbudt museet dette værksted eller hjem som en helhed. Det er en dejlig gave, for her hører alle tingene jo sammen og har en fælles historie.

Men langt den overvejende del af de øvrige genstande er kommet enkeltvis, eller som en mindre del af en samling.

Hvad sker der så med tingene? Ja - et typisk eksempel møder man tit i museets åbningstid: Der er blevet ryddet op efter et ældre hjem, og det meste er fordelt til diverse arvinger, men et par ting er nu så særlige, at de vist hellere må overdrages til det lokale museum. Tante Klaras lysekrone eller onkel Oskars langpibe bliver overbragt ved næste besøg. Museet tager imod genstanden, hvis den har interesse - og nu vil vi prøve at følge den på dens videre færd.

Først bliver der skrevet en indkomstseddel, hvor alle oplysninger om navn og hjemsted, eventuel fremstiller, i hvilken tidsperiode, den har været brugt osv. Denne seddel følger nu genstanden videre til administrationen. Her får den et sagsnummer. Enkelte genstande bliver ført ind på en såkaldt samlesag - der er samlesager for legetøj, købmandsting, tekstiler m.fl.

Næste station på vejen er registreringen. Her bliver piben eller lysekronen beskrevet i alle ender og kanter. Materialer, farver, eventuelle fabrikationsmærker og andre stempler bliver noteret, og genstanden bliver målt på længde, bredde, højde og diameter. Selve genstanden bliver påført et museumsnummer, som altid er sagsnummeret efterfulgt af et x og et fortløbende nummer. Skulle der senere komme flere ting ind fra samme sted, kan denne nummerering altid fortsættes, og det er let at finde frem til sagen.

Alle disse nye oplysninger bliver sammen med dem fra indkomstsedlen

indført på et kort. Desuden bliver genstanden gruppebestemt, og gruppenummeret bliver også skrevet på kortet.

Der findes en særlig registrant, hvor alt inden for kulturhistoriske museer er opdelt i grupper, f.eks. natur - mennesker - bolig - klædedragter osv.

Disse hovedgrupper bliver hver betegnet med et stort bogstav. De er igen delt op i undergrupper med tal og kan yderligere opdeles med betegnelser af små bogstaver. Lysekronen hører til gruppe J2s. J = inventar, 2 = indbo, s = belysningslegemer. Piben vil høre til i gruppe D30b.

Når kortet er færdigskrevet, og en tegning eller et foto er tilføjet, bliver det kopieret i 3 eksemplarer, og indkomstsedlen glider ind i sagsmappen. Det lyder tidskrævende - og er det også. Der kan sagtens bruges en times tid pr. ting, før alle procedurer er til ende.

Alle systemer er dog ens på næsten alle museer i dag, og løsenet fremover er databehandlingen, som er ved at finde indpas rundt omkring. Men igen spiller økonomien ind og står i vejen for de hurtige fremskridt.

En museums-genstand har normalt ingen særværdi, men alle genstande er naturligvis forsikret. Museet er med i en aftale om en forsikringsordning sammen med andre danske museer. Hvordan denne ordning fungerer i praksis, kunne man se efter den ulykkelige brand i 1985.

Særligt værdifulde genstande som f.eks. kister, sølvtøj og malerier bliver vurderet for sig, mens flertallet af de mindre genstande bliver sat til et gennemsnitsbeløb pr. styk. Heri er også lagt et beløb til dækning af det arbej-

de, der er ved registrering mv. af alle genstandene.

De forskellige kort bliver sat på plads, og nu har man mulighed for at finde frem til tingen fra flere indfaldsvinkler.

Er det en pibe, ser man i gruppekartoteket under tobaksrygning, er den fra Meløse, så står den i det topografiske register. Ved vi kun, hvad onkel Oskar hed, og at han havde givet nogle forskellige ting, er det i navnekartoteket og derfra videre gennem sagsmappen, vi finder frem til piben.

Nu ligger piben eller lysekronen så klar med alle sine oplysninger. Måske skal der lige ordnes et par småskavanker - så skal den omkring konserveringen. På et stykke møbel er der tit en stump, der skal fastlimes, og et stykke tekstil skal renses eller have fastsyet en knap.

Alle tekstiler bliver også dybfrosset, før de kommer videre i museet af hensyn til møl og andet skadevoldende.

Efter dette går genstanden nu på magasin. Også her får den en bestemt plads efter sin gruppe og sit nummer. Tekstiler og mindre genstande bliver indpakket i syrefrit papir og lagt i specielle, syrefri magasinæsker, og alle numre igen overført på kort.

Det er sjældent, at en genstand kommer direkte i udstilling, den kan endda risikere aldrig at opnå dette, men den kan indgå i studier eller i undervisning. Ellers venter den på en ny særudstilling, hvor netop den er det, der mangler, for at fuldende det indtryk af fortiden, museet gerne ville formidle.

Det eneste der bare er så svært at svare (hurtigt?) på den næste søndag er: "Hvor har I gjort af tante Klaras lysekrone?"

Birgit Nilaus

Magisk og folkelig Lægekunst

Den kloge Kones Bog,

eller:

Oplyggelsen af de Hemmeligheder og Husråd, hvorved
den kloge Kone har helbredet Mange, der vare øggyvne
af Lægerne, samt

Sympathiraad,
hvorved man kan helbrede alle Slags Sygdomme, og

Uetbog,
hvorved man kan bedømme et Menneskes Karakter af
Sjælebespøtterne.

Oldtidens hemmelige Bog,
hvorved man sættes istand til at udrette Ting, som skulde
forekomme utrolige; endvidere:

Urtebog,
med Forklaring over Planter og Urters helbredende Kraft,
Forvarer og deres Betydning.

Samt:

Susvennen,
alle Slags Husråd og nyttige Vinf.

Pris: 50 Bre.

Kjøbenhavn.

Jul. Strandbergs Forlag.
Haas i Boghandelen, Holmensgade 18.
Bernh. Niensstrøms Bogtrykkeri.

Sygdom er en plage, som bør bekæmpes. Med ihærdighed har man til alle tider søgt at helbrede syge mennesker, - med vekslende held og interessante resultater.

De gamle nordboere mente, at sygdom skyldtes gudernes vrede eller dæmoners ondskab. Et offer kunne imidlertid formilde guderne, og en såkaldt klog kone, eller en klog mand, kunne helbrede ved hjælp af magiske trylleformularer, amuletter eller et kors, som man skulle bære på sig.

Udøverne af denne magiske lægekunst kendte ingen begrænsninger, og

det siger sig selv, at de ikke slap godt fra enhver kur, lidt afhængigt selvfølgelig af patienternes forventninger.

Modsat denne "magi" har vi de såkaldte husråd, som fra gammel tid har været praktiseret i hjemmene, og hvortil man først og fremmest har anvendt forskellige urter og lægeplanter. Mens den magiske behandling blev foretaget af få "specialister", anvendtes husrådene som regel af kvinderne, der lærte via mund-til-mund-metoden, og på denne måde gik recepterne i arv. Den folkelige lægekunst var indskrænket i modsætning til den magiske, idet de forskellige lægeplanter havde en begrænset effekt. Alligevel var det forbavsende, hvor gode resultater man kunne opnå, når den folkelige lægekunst var bedst.

I århundreder havde munke og nonner i Sydeuropas klostre behandlet de syge med urter og planter. Denne viden og troen på denne behandlingsform bredte sig efterhånden nordpå, hvor et af de tidligste skriftlige beviser findes i *Henrik Harpestreng's* danske urtebog fra 1200-tallet.

I 1800-tallet havde man selvfølgelig både læger og apoteker, men som regel gik man forsigtigt til værks, hvis sygdom truede. Måske stoledes man trygt på moster Karens styrkende urte og skuffede den, afprøvede man en hemmelig og helsebringende mikstur.

Eller måske havde man en bog at støtte sig til?

*

En sådan bog findes blandt arkivalierne på Nordsjællandsk Folkemuseum,

en lille, tynd bog, ca. 11,5 x 19 cm, med titlen: "Den kloge Kones Bog" eller "Opdagelsen af de Hemmeligheder og Husraad, hvormed den kloge Kone har helbredet Mange, der vare opgivne af Lægerne".

Hvor lille den end er, så indeholder den også "Sympathiraad", en "Pletbog", en "Urtebog", samt "Oldtidens hemmelige Bog". De to sidste kapitler om "Forvarsler og deres Betydning" og "Husvennen, alle Slags Husraad og nyttige Vink" er desværre gået tabt. Men de resterende 48 sider rummer både visdom og gode forklaringer, som vi endnu i det 20. århundrede kan acceptere, samt anvisninger på hjælp, når gode råd var dyre.

I første afdeling beskrives de mest kendte sygdomme - de alvorlige, såvel som de mere almindelige - og deres behandling. Den kan være mere eller mindre utraditionel efter vor målestok. Det er skrevet i alfabetisk orden, så ingen skal lede forgæves. Her beskrives kendetegnene ved fx. åreknuder, brandskader, bændelorm, drikfældighed, fodsved, halspine, hovne fødder og hæshed. Endvidere: mareridt, mæslinger, nældefeber osv. Mod øjensygdomme gives ikke mindre end 10 forskellige råd. Ved kønssygdomme som gonorré og syfilis er forløbet beskrevet minutøst, og der tilføjes indtrængende, at "al Kludren, som man selv kan foretage ved venerisk Syge (Syfilis), og alle private Raad om Gummiplastre, blodrensende The osv. kun tjene til at forværre Sygdommen og spilde den kostbare Tid, inden den rette Hjælp søges"!

Behandlingsmetoderne er udførligt beskrevet, en blanding af korrekt lægepraksis og gode husråd. Det bedste

middel mod **bændelorm** - til at berolige den og hæve ængstelsen - er fx. et glas koldt vand. Men skal ormen fordrives, må man drikke et halvt glas oliven- eller mandelolie hver halve time. Man kan også benytte rå skrabet ørnebregnerod.

Gale hundes bid handler først og fremmest om arrige dyr, men lider køteren dertil af vandskræk, har den formodentlig hundegalskab, og biddet er farligt. Den bedste kur er straks at udkære eller afhugge den bidte del.

Mod søvnløshed anbefales kolde bade og bevægelse i fri luft som de simpleste og letteste midler. Man skal sove på en madras og iøvrigt vogte sig for anstrengende tænkning om aftenen.

Modermærker fjernes med en blanding af grøn sæbe og ulæsket kalk. Det er sjældent, man behøver kuren to gange.

Det er skadeligt at få **hovne fødder** efter anstrengende fodrejse, men vask med brændevin vil afhjælpe generne.

Imidlertid kender "den kloge Kone" sin begrænsning og henviser derfor til lægen(!) i alvorlige tilfælde som fx. blodhoste (tuberkulose), fremskreden kolera, ved forgiftninger og gulsot, strubehoste, tyfus etc.

Samme fremgangsmåde benyttes i moderne lægebrevkasser, hvor man altid i tvivlstilfælde råder til at lade en kollega skønne ved selvsyn.

"Den kloge Kones" råd er i de fleste tilfælde en hjælp til selvhjælp, dvs. de helbredende midler findes allerede i hjemmet.

Blandt krydderierne kunne man bruge ingefær sammen med kommen og køkkensalt ved opkastninger, en kop varm hyldethe var god ved nældefeber, eller man kunne give barnet med kig-

hoste sirup i olivenolie. I andre tilfælde måtte man have bud til apoteket, hvor man kunne få de færdige sennepskager til patienten med brystkrampe (formodentlig angina pectoris).

Sympathiraad

Sympathiraad i næste kapitel er en helt anden genre og ikke det, vi umiddelbart tror. I forordet gøres der omhyggeligt rede for, hvor begrænset vor viden og - trods alt - lægens kunst er. Når nogen har fiskelykke og jagtheld og andre ikke, kan det nemlig "hidrøre fra en større Kundskab til Naturens hemmelige Kræfter".

Her præsenteres vi for nogle "Sympathiraad" efter endnu en klog kones opskrift, men det bemærkes, "at Troen paa Sympathiraad og paa Tings Lægekraft tidt virker bedre end den bedste Apothekerblanding". Således advaret, lad os se på dem:

Tandpine at fordrive: Stang den værkende Tand ind et nyt Søm, indtil det bliver blodigt og slaa det derpaa fast et Sted, hvor hverken Sol eller Maane skinne.

Hovedpine at fordrive: Bind en gift Kones Slør om Hovedet. Eller tag en Anden i hans venstre Haand og lad ham lægge sin højre paa det smertende Sted.

Imod Søvnløshed: Lad dit Legeme flere Gange gnide med en Børste.

Buldne Fingre: Stik den daarlige Finger en Stund i Øret paa en Kat, saa vil Fingeren straks begynde at læges.

Går man hellere ind for naturmedicin og mere fredelige metoder, kan man hente hjælp i "Urtebogen". Men her ophører systematikken. Vi begynder-

med hasseltræ og ender med eg, og ind imellem disse træer beskrives blomster og buske, urter og krydderplanter i tilfældig orden. Oplysningerne er sparsomme med hensyn til mængdeangivelsen. Formodentlig har man prøvet sig frem til et tåleligt resultat, som fx:

Elletræ (Alnus). Naar man tager Elleblade, medens de ere fugtige af Dug, og lægger dem i Sovekammeret, fordrive de Lopper.

Dansk Kommen (Carum) bruges mod Vinde.

Safran (Crocus). Den virker meget oplivende, men nydt i stor Mængde, fremkalder den Latterkrampe.

Malurt (Absinthium). Den er bekjendt for sine mavestyrkende Egenskaber. Mod Søsye skal Malurt i Brændevin være virksom.

Havre (Avenas). Dens brug er bekjendt ved blodgjørende Omslag, ligesom den ogsaa er et ypperligt Næringsmiddel i Skikkelse af Havresuppe for Syge og Svage.

Næste samling husråd stammer ifølge overskriften fra "Oldtidens hemmelige Bog, funden i en udtørret Brønd i Aaret 1226". Og videre: "Hvorved et Menneske sættes istand til at udrette Ting, som ellers forekomme umulige eller usandsynlige". Hertil en efterskrift til yderligere at gøre os nysgerrige: "Disse Blade ere fundne Aar 1226 og have været i forskellige Ejeres Hænder, men Aar 1790 bleve de stjaalne af en Zigeunerbande og ere først Aar 1832 leverede til en meget gammel svensk Bonde paa Rejse i Finmarken. Samme Bonde blev 110 Aar gammel og døde 1849".

Hvad var det, den navnløse, gamle svenske bonde så omhyggeligt passede

på? Lad os blade i den lille, medtagne bog:

Tvinge en tyv til at bringe det Stjaalne tilbage: Tag et frisklagt Hønseæg i Tyvens Navn, bind en grøn Silketraad derom og læg det, ogsaa i hans Navn, i hed Aske. Fra dette Øjeblik har Tyven ingen Ro, hvor han gaar og staar, og vil tilsidst levere dig Kosterne tilbage.

At kunne se i Mørke. Stryg Øjenlaaget med Blodet af en Flagermus.

Støbe Kugler, som træffer Alt. Ved Støbningen skal du komme et Hvedekorn i hver Kugle.

Lykke at faa. Naar man vasker Hænderne i Regnvand, der er opsamlet i en Hjerneskal, da opnaas Lykke.

Endvidere kan vi læse om, hvordan man bevarer sin kyskhed, bliver elsket af et fruentimmer, genvinder den tabte manddom, og hvorledes en kone fortæller sin mand alt i søvne!

Synes disse hemmeligheder og husråd utrolige, så vent bare til sidste afsnit, "Pletbogen", der omhandler: "Kunsten at udtyde Skønhedsmærker hos Damerne og deraf bestemme deres Sindelag og Skjæbne". Nogle mennesker har nemlig opdaget en sammenhæng mellem skønhedspletter, og hvor de er placeret. Fx. betyder et skønhedsmærke midt på brystet, at damen vil blive rig, men med besvær, undertagen hvis det er prydet med små krusede hår, og hun iøvrigt "undlader at fornærme dem med en Saks". Et mærke på højre side af brystet er et hæderstegn, der tyder på sjældne talenter eller ædle handlinger. På venstre side er det derimod et farligt tegn på grubleri og melankoli.

Her slutter "Den kloge Kones Bog", og

nu kan man så spekulere på, om den er til lutter morskab og underholdning. Mon dog..... Fritaget for de sensationelle overskrifter og placeret i rette århundrede - nemlig sidste halvdel af 1800-tallet - er det muligt, det har været en skattet bog, måske endda bogen i hjemmet. "Den kloge Kone" er næppe, hvad hun giver sig ud for, idet hun skriver recepter på latin og benytter fagudtryk som "Kontusioner" og "Blodcongestioner". Hun henviser til bandagisten og har iøvrigt et udmærket, korrekt akademisk sprog. Ved alle livstruende sygdomme anbefaler hun en læge, ved lungesvindstot endda således: "Man bør jo før jo heller søge en fornuftig læge". Samme fornuftige læge efterlyses i "Urtebogen" ved nyrestensmerter under enebær. "Den kloge Kone" er formodentlig en sådan læge, og "Urtebogens" forfatter kunne være apoteker.

Og "Sympathiraadene", "Oldtidens hemmelige Bog" og "Pletbogen"? Måske skulle man afprøve nogle af disse gamle husråd, - de ufarligste i alle tilfælde, - og måske skulle man se skønhedspletter og -mærker efter en ekstra gang. Man kan jo aldrig vide!

Connie Pedersen

Efterskrift:

"Den kloge Kones Bog" kan endnu idag købes fra Strandbergs forlag i København, nu let omredigeret og med moderne retskrivning.

Litteratur:

Matts Bergmark: Læge-urter og urte-te. Rosenkilde og Bagger 1982.

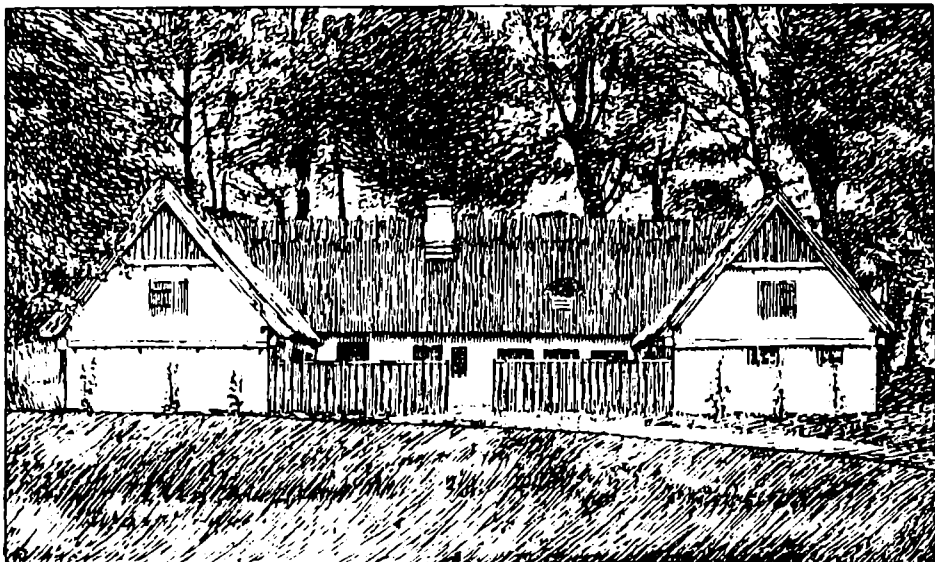
Edv. Gotfredsen: Medicinens historie.

Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck 1973

Den kloge Kones Bog. Jul. Strandbergs Forlag

Hans-Otto Loldrup / Mads Stage:

Noget om gamle apoteker. Ferrosan.

Historien om et plankeværk *eller hvordan man bliver sponsor*

Om få måneder kan vi invitere de første gæster indenfor i husmandsstedet fra Lavø beliggende på Sophienborgs marker.

God sponsorer har gjort det muligt for os at sætte vinduer, døre og lofter på plads, og der arbejdes ihærdigt, så stuelængen kan blive færdig.

Men - vi mangler midler til at indhegne gårdspladsen, hvor der engang har gået høns og ænder. Det 9 m lange plankeværk har været af fyr, holdt på plads af egestolper og med en låge i midten.

Her har læseren en enestående chance for at blive sponsor!

Vi forestiller os, at mange - helst rigtig mange - gerne vil sponsorere en skrubhøvlet fyrreplanke med tilhørende fire håndsmedede søm til museet for den beskedne sum af 65 kr. Man kan fx. også blive sponsor for to planker - eller flere.....

jø før, jø bedre. Benyt venligst vedlagte girokort.

Blandt sponsorerne trækker vi lod om en flaske husmandsbitter, ifølge fjerne tider god til såvel udvortes, men måske bedst til indvortes brug.

SET OG SKET

Nye Cykeltursfoldere

I serien "Kulturhistoriske cykelture i Hillerød og Omegn" udgiver Nordsjællandsk Folkemuseum nu to nye foldere i samarbejde med Hillerød Turistforening, Dansk Cyklistforbund samt som ny samarbejdspartner Frederiksborg Statsskovdistrikt.

Den ene tur går til Stenholt Mølleområdet med spændende vandkanaler, holdedamme og fiskedamme mm. fra 1600 og 1700-årene hørende til vandmøllen. Turen omfatter også Nødebo med kirke og helligkilde samt Gribskov, i hvilken der ses rester af marksystemer fra forsvundne gårde.

Den anden tur går til kulturminde fra Frederik VII's tid i Hillerød omkring midten af 1800-årene. Ruten omfatter bygninger i byen, Præstevangen med Fantasiens Ø, Indelukket med Badstuedammen og Norske Hus mm.

De to tidligere udgivne foldere blevet genoptrykt, og alle fire kan fås på museet eller i Hillerød Turistbureau.

Husmandsstedet

Takket være støtten fra Hillerød Industri- og Håndværkerforening, som blev omtalt i forrige nummer af NoMus, samt ekstraordinære statslige midler til Nordsjællandsk Folkemuseum er byggearbejdet på Husmandsstedet nu i gang igen.

Det første, der er planlagt færdigt, er stuelængen, som påregnes åbnet og delvist møbleret i sommersæsonen. Arbejdet omfatter opsætning af de sidste lofter, isætning af vinduer i gårdsiden, samt enkelte døre og udlægning af lergulve.

Herefter kommer turen til ladelængen, hvor der bl.a. også mangler lergulve. Til sidst færdiggøres staldlængen - efter planen inden efteråret.

Tilbage er således istandsættelsen og konserveringen af forskelligt inventar og redskaber. En del er allerede klart, bl.a. det oprindelige inventar til stuelængen, som er blevet istandsat på Nationalmuseet.

Jernalderbebyggelsen i Espergærde

Undersøgelsen, som blev omtalt i en artikel i forrige nummer af NoMus, er nu afsluttet. Der fremkom spor af bebyggelse gennem mere end 700 år, hvoraf det ældste er fra omkring Kristi fødsel. Fundene omfatter store mængder af keramik samt flere kværnstene mm. Desuden fandtes for første gang i vort område en hel del slagger, som stammer fra jernudvinding.

Gladgården i Lyngø

Tæt ved Lyngø by, på Gladgårdens område, blev der i forbindelse med et byggearbejde i maj måned påbegyndt en arkæologisk undersøgelse. Ikke så langt herfra ligger Julemosegård, hvor museet tidligere har foretaget udgravninger.

Indtil videre er der dukket levn op fra en udbredt jernalderbebyggelse.

Hillerød by

I forbindelse med de omfattende kloakarbejder i bl.a. Slotsgade har museet undersøgt ældre bebyggelseslag. Ved Torvet, hvor Slotsgade oprindeligt var smallere end i dag, fremkom også dele af et vandkanalanlæg fra 1800-årene, men hvis oprindelse går tilbage til Frederik II's tid i 1570-erne.

Donationer til museet

Museet glæder sig over, at Lokalbanken med anledning i sit forestående 75-års jubilæum har foræret museet en PC'er med tilhørende laserprinter. Samtidig har Word-Perfect Danmark foræret museet et tekstbehandlingsprogram incl. et kursus i brug af programmet og endelig har KABI-Pharmacia stillet en laserprinter til rådighed. Sammen med museets egen investering i en PC'er, bliver der nu endelig mulighed for at rationalisere vigtige dele af administrationen og formentlig fra begyndelsen af 1993 at overgå til registrering af museets genstande og informationsopsamling på EDB. Museet siger tak for hjælpen.

Museumskonference i Sognegården i Hillerød

Lørdag d. 23. maj var der indkaldt til konference om museets fremtid med speciel vægt lagt på formidlingsopgaverne. Museets bestyrelse har på et tidligere bestyrelsesmøde besluttet at udarbejde en overordnet plan for museets fremtidige udvikling og havde med baggrund heri bedt en række indbudte foredragsholdere om at fremsføre deres synspunkter på udvalgte emner af betydning for museet.

Direktør Jørgen Selmer fra Københavns bymuseum talte med baggrund i egne erfaringer om vilkårene for fremtidens kulturhistoriske museer og den udvikling, der tegner sig i dag. Amiscentralleder Torben Hartvig talte bl. a. om de udviklingsfaser, der tegner sig i samfundet og deres sammenhæng med og krav til museerne. Borgmesteren redegjorde både i sit indlæg og senere under eftermiddagens gruppearbejder om politikernes forventninger til museet. Herudover var der indlæg fra informationschef Troels Brøndsted om professionel sponsorering, fra sparekassedirektør Bjørn Bogason om erhvervslivets krav og ønsker til kultursektoren og fra adjunkt Birgit Svane om kravene til museet, hvis det skal anvendes i gymnasieundervisningen. En række byrådsmedlemmer med borgmesteren i spidsen deltog i konferencen.

Museet fik såvel gennem de forberedte indlæg som ved eftermiddagens diskussioner mange gode ideer og synspunkter, som kan indgå i de kommende planer for museet. Når planerne ligger færdige, vil vi vende tilbage og redegøre for dem i NOMUS.

Kommende arrangementer

Særudstilling om vævede tekstiler

Nordsjællandsk Folkemuseum rummer i sine samlinger mange vævede tekstiler, bl.a. en hel del olmerdugsyner i hørgarn med farverige, sribede mønstre. Desuden adskiligt kvindetøj i flotte vævninger fra 1800-

årene, fremstillet på landet i Nordsjælland, enten på gårdene eller af den lokale væver i sognet.

Et udpluk af den omfattende samling vævninger, hvoraf de ældste er plantefarvede, vises i en særudstilling på museet i Helsingørsgade her i forsommeren og frem til august.

Hostrup - digter og præst i Hillerød

I anledning af 100-året for Jens Christian Hostrup's død i 1892 arrangeres der i august i Hillerød et større historisk egns-
spil.

Nordsjællandsk Folkemuseum markerer også Hostrupåret. Det bliver med en særudstilling om hans teaterstykker og hans virke som præst og kulturperson i Hillerød fra 1862 til 1881.

Udstillingen, der rummer genstande fra bl. a. Teatermuseet, vises fra august og året ud på museet i Helsingørsgade.

På vej - til marked i Hillerød

Sommerens særudstilling på Sophienborg omhandler tidligere tider markeder i Hillerød. Krammarkederne omfattede handel med forskellige brugsgenstande, pyntegenstande og dagligvarer bortset fra fødevarer, som blev solgt på torvedagene.

Krammarkederne i Hillerød begyndte i 1686, da kongen gav tilladelse til afholdelse af to årlige markeder. Dette blev senere til tre årlige markeder i 1800-årene. Fra denne periode findes også omfattende lister over markedshandlende, der kom fra hele Sjælland. Enkelte kom langvejs fra som kniplingskræmmere fra Holsten og humlekræmmere fra Fyn.

I omtrent 200 år blev der afholdt traditionelle markeder i Hillerød. Fra 1880-erne ændredes disse, og der blev mere gøgl og underholdning.

Museets udstilling på Sophienborg viser et Hillerød marked i 1800-årene med handelsboder og gøgl mm. Udstillingen åbner den 21. juni og vises til 30. august samt i efterårsferien. **FB**

Folkemuseet indleder sommersæsonen

søndag den 21. juni kl. 14.00

på Sophienborg med åbning af særudstillingen

"På Vej - til marked i Hillerød".

Udstillingen åbnes af byrådsmedlem og formand for
kræmmermarkedet Vagn Larsen.

*

GADEVANG FOLKEDANSERE

optræder derefter på plænen på Sophienborg

*

I sommersæsonen er Folkemuseets afdelinger i Helsingørsgade og på
Sophienborg åbne hver dag (undtagen mandage) kl. 11-16.

